

INFORME D'IMPACTE DE GÈNERE**DECRET PEL QUAL ES REGULEN LES OBLIGACIONS DERIVADES DEL PRINCIPI
D'UNIVERSALITAT EN L'ACCÉS ALS SERVEIS FUNERARIS**

06IIG/2018

ÍNDEX

VALORACIÓ DE L'IMPACTE DE GÈNERE.....	2
INTRODUCCIÓ.....	2
1. IDENTIFICACIÓ I DESCRIPCIÓ DE LA NORMA.....	3
2. VINCULACIÓ AMB OBJECTIUS PROGRAMÀTICS I DISPOSICIONS NORMATIVES EN MATÈRIA D'IGUALTAT DE GÈNERE.....	3
2.1. Vinculació amb objectius del Pla per la Justícia de gènere 2016-2020 i les polítiques de l'Ajuntament de Barcelona.	3
2.2. Disposicions normatives en matèria d'igualtat de gènere i habitatge.....	4
3. ANÀLISI D'ASPECTES FORMALS I METODOLÒGICS.....	4
3.1. Llenguatge no sexista.....	4
3.2. Participació de grups de dones o feministes en l'elaboració del projecte.	5
4. ANÀLISI D'IMPACTE DE GÈNERE.....	6
4.1. Diagnòstic sobre l'àmbit d'actuació.....	6
4.2. Anàlisi de la incorporació de la perspectiva de gènere en el projecte.	7
4.3. Previsió de resultats.....	7
5. VALORACIÓ GLOBAL DE L'IMPACTE DE GÈNERE.....	8
6. PROPOSTES DE MODIFICACIÓ I RECOMANACIONS	8
6.1. Propostes de millora en la formulació de la norma.	8
6.2. Propostes d'elements a introduir per a millorar l'aplicació de la norma.	8

VALORACIÓ DE L'IMPACTE DE GÈNERE

L'avaluació de l'impacte de gènere del *Decret pel qual es regulen les obligacions derivades del principi d'universalitat en l'accés als serveis funeraris* és **positiva**.

INTRODUCCIÓ

El present document és l'Informe d'Impacte de Gènere (IIG d'ara endavant) del *Decret pel qual es regulen les obligacions derivades del principi d'universalitat en l'accés als serveis funeraris*.

Els IIG analitzen les necessitats pràctiques d'ambdós sexes, les obligacions relacionades amb la vida quotidiana, les diferents situacions de partida i els potencials efectes diferencials que es poden derivar de l'aplicació de les propostes polítiques (Institut Català de les Dones, 2015). Així, és un document que acompanya els projectes normatius i de polítiques públiques, i en el qual es fa una avaluació *prospectiva* (és a dir, prèvia i estimada) del seu impacte en funció del gènere, amb objecte d'identificar i prevenir la producció, manteniment o increment de les desigualtats de gènere, tot realitzant propostes de modificació del projecte.

Tal i com estableix l'article 15 de la *Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes*, els poders públics han d'incorporar la igualtat de dones i homes com a principi d'actuació transversal, i integrar-la de manera activa en l'adopció i execució de les disposicions normatives, en la definició i la planificació pressupostària de les polítiques públiques en tots els àmbits i en el desenvolupament del conjunt de totes les activitats.

L'aplicació d'aquest mandat queda recollit en l'àmbit local en les **Directrius per a l'elaboració de les normes municipals** adoptades per acord de Comissió de Govern de l'Ajuntament de Barcelona el 15 d'abril de 2014. En concret, l'article 140 estableix que tot projecte normatiu s'ha d'acompanyar amb una memòria d'avaluació de l'impacte normatiu, o d'antecedents. Aquesta memòria ha d'integrar una **anàlisi d'impacte de gènere**, en la qual s'avaluen *els resultats que es puguin derivar de l'aprovació del projecte des de la perspectiva de l'eliminació de desigualtats i de la seva contribució a la consecució dels objectius d'igualtat d'oportunitats i de tracte entre dones i homes* (d).

L'Ajuntament de Barcelona ha elaborat una **metodologia** que permet realitzar una anàlisi sistemàtica de la normativa municipal des del punt de vista de l'impacte de gènere. Aquesta metodologia segueix les directrius de la Generalitat de Catalunya (Institut Català de les Dones), així com d'organismes internacionals (Comissió Europea) i es basa en l'anàlisi de:

- El resultat o efecte que té la normativa sobre dones i homes;
- Les possibilitats que la normativa ofereix com a eina per a acabar amb les desigualtats de gènere, o bé el risc que contribueixi a perpetuar-les i/o a aprofundir-les.

1. IDENTIFICACIÓ I DESCRIPCIÓ DE LA NORMA

Nom: Decret pel qual es regulen les obligacions derivades del principi d'universalitat en l'accés als serveis funeraris.

Categoria: Decret.

Òrgan responsable: Gerència de Presidència i Economia.

Finalitats:

- a) Fixar els criteris d'accessibilitat als serveis funeraris gratuïts i bonificats,
- b) determinar quins serveis estan inclosos tant en la modalitat gratuïta com la bonificada,
- c) determinar quines són les empreses obligades a la prestació dels serveis funeraris de caràcter gratuït i bonificat i, per últim,
- d) establir la forma de distribució de costos entre les empreses.

Població destinatària: Conjunt de la ciutadania en general i, especialment, les persones que, per raó de vincle de parentiu o afectivitat o per raó de les seves funcions professionals, s'hagin de fer càrrec de tramitar els serveis funeraris a persones difuntes les circumstàncies econòmiques de les quals obliguin, d'acord amb el decret, a la prestació de serveis gratuïts o bonificats.

2. VINCULACIÓ AMB OBJECTIUS PROGRAMÀTICS I DISPOSICIONS NORMATIVES EN MATÈRIA D'IGUALTAT DE GÈNERE

2.1. Vinculació amb objectius del Pla per la Justícia de gènere 2016-2020 i les polítiques de l'Ajuntament de Barcelona.

Si bé el *Pla per la Justícia de Gènere (2016-2020)* no fa referència explícita a l'accés als serveis funeraris, sí que planteja un marc que ha d'orientar l'actuació específica de l'administració i de totes les polítiques públiques, inclòs aquest *Decret pel qual es regulen les obligacions derivades del principi d'universalitat en l'accés als serveis funeraris*.

En aquest sentit, per una banda, el Pla per la Justícia de Gènere parteix de la necessitat d'impulsar polítiques que garanteixin l'**accessibilitat universal**. Construir, tant física com funcionalment, entorns i serveis dissenyats per a tothom suposa un benefici per a la societat com a conjunt ja que totes les persones som susceptibles en algun moment de la vida de tenir limitacions o condicionants. Per tant, l'accessibilitat universal garanteix la construcció d'una societat plural, on les múltiples necessitats es prenen en consideració, on la norma és la interdependència, i on l'objectiu és la defensa de drets i d'oportunitats. De manera afegida, i a efectes de combatre les **desigualtats de classe** que generen pobresa i exclusió social, i que

impacten de forma diferencial en homes i dones i entre les mateixes dones, hem d'elaborar estratègies clares contra la feminització de la pobresa i la precarietat a Barcelona, que permetin donar una resposta contundent a les diverses situacions en les que les dones entren i romanen en la pobresa.

Així, d'altra banda, cal fer referència al que s'estableix en l'àmbit de Lluita contra la feminització de la pobresa i de la precarietat, que es desplega a través de ***l'Estratègia contra la Feminització de la Pobresa i la Precarietat (2016-2024)*** (EFPP d'ara endavant).

L'EPFF parteix del fet que de la població en risc de pobresa a la ciutat el 55% són dones. Davant d'aquesta realitat, doncs, fixa l'objectiu d'atendre els condicionants específics que incideixen en la major vulnerabilitat de les dones.

2.2. Disposicions normatives en matèria d'igualtat de gènere i serveis funeraris.

No s'han identificat disposicions normatives concretes sobre igualtat de gènere i accés als serveis funeraris.

3. ANÀLISI D'ASPECTES FORMALS I METODOLÒGICS

La present secció es centra en l'anàlisi dels aspectes formals i metodològics del projecte normatiu: 1) el llenguatge usat en el text del *Decret pel qual es regulen les obligacions derivades del principi d'universalitat en l'accés als serveis funeraris*; i 2) l'existència d'espais de participació ciutadana que incorporin la veu de les dones en el projecte.

3.1. Llenguatge no sexista.

Pel que fa a l'ús no sexista del llenguatge, a les *Directrius per a l'elaboració de normes municipals (2015)* s'indica el següent:

Directriu 122. Llenguatge no sexista.

S'ha d'eliminar qualsevol discriminació per raó de sexe, ja que és un principi d'actuació dels poders públics la implantació d'un llenguatge no sexista en l'àmbit administratiu i el seu foment en la totalitat de les relacions socials, culturals i artístiques, de conformitat amb l'article 14.11 de la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes.

És per això que s'han de substituir expressions com "l'interessat" per "la persona interessada" o "els afectats" per "les persones afectades". En el cas en què no es pugui fer aquesta perífrasi, cal intentar buscar fórmules del tipus "el o la", o "la o el", com per exemple "el o la qui subscriu" o "l'alumne o l'alumna", o genèriques com ara "el personal d'infermeria" en lloc de "l'/la infermer/a", "la ciutadania" en compte de "el ciutadà i la ciutadana".

En aquest aspecte, s'ha de tenir en compte la proposta de criteris lingüístics elaborada per l'Institut Català de les Dones i la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya (Marcar les diferències: la representació de dones i homes a la llengua, 2005).

Directiu 123. Criteris específics per a utilitzar un llenguatge no sexista.

En la utilització d'un llenguatge no sexista, cal tenir en compte especialment aquests criteris:

- a) *Quan fem servir denominacions dobles, en masculí i en femení, cal utilitzar els determinants (el, la, els, les) sense formes abreujades (el/la, l'/la, les/els, la/el, etc.), atès que en tractar-se de textos normatius d'una certa extensió podria dificultar la comprensió i entrebanca la lectura. Aquestes formes abreujades poden ser útils en textos curts i de tipus esquemàtic, com ara notes, taules, etc.*
- b) *Cal utilitzar paraules genèriques que incloguin a dones i homes, sobretot quan predomina la referència a un conjunt que inclou un nombre indeterminat de persones: les víctimes, les persones, la població, el jovent, la infància, la ciutadania, l'alumnat, etc.*
- c) *En el cas que es tracti de referències a les funcions o el càrrec, que poden ser exercits indistintament per dones i homes, cal utilitzar el genèric corresponent: la secretaria, la gerència, la presidència, la prefectura, etc.. Pel que fa a les paraules "membres" o "vocals", atès que són noms comuns o indistints quant al gènere, cal utilitzar-la amb ambdós gèneres: "les i els membres", "les membres i els membres", "els i les vocals", "els vocals i les vocals", etc.*
- d) *En el cas que s'utilitzin els termes compostos relatius a professions i càrrecs, és recomanable repetir l'adjectiu, si és variable, tant en singular com en plural (exemple: en lloc de "enginyera o enginyer agrònom", proposem "enginyera agrònoma o enginyer agrònom", "el president elegit o la presidenta elegida"). Aquesta repetició no és necessària si l'adjectiu és invariable (exemple: en lloc de "director general o directora general", proposem "director o directora general").*
- e) *Cal evitar la inserció d'una disposició que expressi que l'ús del masculí és genèric i que inclou tant els homes com les dones, o bé que es fa per no allargar el text.*
- f) *Cal evitar començar un text normatiu amb llenguatge no sexista i després abandonar-lo tot seguit.*

S'observa una bona adequació al que estableixen les Directrius en la formulació del *Decret pel qual es regulen les obligacions derivades del principi d'universalitat en l'accés als serveis funeraris*.

3.2. Participació de grups de dones o feministes en l'elaboració del projecte.

Les *Directrius per a l'elaboració de les normes municipals*, -que comprenen les directrius de tècnica normativa i les directrius sobre la tramitació de l'expedient per a l'aprovació de les ordenances, els reglaments i els decrets (2015)-, a l'article 141 tenen en compte la importància de la participació ciutadana en l'elaboració de normativa municipal. I en aquesta línia, el que interessa avaluar des del punt de vista de l'impacte de gènere és la participació femenina; és a dir, si s'ha tingut en compte la veu de les dones en el disseny de la norma.

Amb tot, un projecte de Decret no queda recollit entre els processos que requereixen d'un procés participatiu preceptiu, tal i com es recull a l'article 37 del Reglament de Participació Ciutadana.

Així doncs, **no ens consta que hagi existit cap espai per la participació de les dones** en la formulació del *Decret pel qual es regulen les obligacions derivades del principi d'universalitat en l'accés als serveis funeraris*.

4. ANÀLISI D'IMPACTE DE GÈNERE

4.1. Diagnòstic sobre l'àmbit d'actuació.

Per tal d'incorporar la perspectiva de gènere en la formulació del *Decret pel qual es regulen les obligacions derivades del principi d'universalitat en l'accés als serveis funeraris*, cal fer una referència explícita a la situació de les dones/homes en l'àmbit d'intervenció de la present norma.

En aquest sentit, el Decret fixa els serveis funeraris que han de ser gratuïts o bonificats per a persones usuàries amb nivells de renda més baixos.

Si bé no hi ha diferència entre homes i dones en el requeriment de serveis funeraris ja que, al cap i a la fi, la mort és una etapa més del cicle vital de totes les persones, **sí que existeixen diferències pel que fa la nivell de renda** i, per tant, a les possibilitats de fer front a unes despeses que acostumen a ser significatives. Així, tal com estableix l'Informe Justificatiu de Serveis Socials, "el cost mínim d'un enterrament a Barcelona es situa entre 612,3 euros (en cas d'inhumació) i 663,2 euros (en cas d'incineració). (...), s'estima que, com a mínim, un 73% de les persones barcelonines amb rendes anuals disponibles de 1 IRSC¹ no podrien fer front al seu enterrament en cas de decés (ja que les llars on viuen no tenen capacitat per afrontar una despesa imprevista de 650 euros)."

Observant els **nivells de renda de les persones segons el seu sexe**, veiem que la mitjana d'ingressos de les dones per rendes del treball és un 18% menor que la dels homes. Així, segons les dades de l'Enquesta de Condicions de Vida de 2016, el 3,8% de les dones de Barcelona estan en llars amb rendes mensuals inferiors a 525,88 €, mentre que aquest només és el cas de l'1,8% dels homes. A les següents franges de renda també s'observen diferències entre homes i dones.

BCN (renda mensual 14 pagues)

Llindars	%		
	Homes	Dones	Total
<525,88	1,8	3,8	2,8
525,88 a 683,63	1,0	2,3	1,6
683,64 a 841,39	3,3	3,0	3,2
841,4 a 999,15	3,5	3,4	3,5
999,16 a 1.156,91	3,7	3,9	3,8
1.156,92 a 1.314,67	1,9	4,2	3,1
1.314,68 a 1.525,01	4,7	5,5	5,1
>1.525,01	80,2	73,8	76,9
	100%	100%	100%

¹ Indicador de Renda de Suficiència (IRSC), que serveix per valorar la situació de necessitat d'una persona per a poder tenir dret o accés a prestacions públiques. S'entén per situació de necessitat qualsevol contingència que té lloc o apareix en el transcurs de la vida d'una persona i que li impedeix de fer front a les despeses essencials per al manteniment propi o per al manteniment de les persones que integren la unitat familiar o la unitat de convivència a la qual pertany.

A part del mercat de treball, el sistema públic de prestacions o transferències socials és l'altre gran font d'ingressos. Les transferències socials representen l'ingrés principal per un 27% de les dones i per un 26% dels homes. Per contra, trobem un 21% de dones que no tenen cap ingrés, davant d'un 16% dels homes.

Les dones grans, per la seva banda, fruit d'una trajectòria laboral intermitent i/o centrada en la llar reben pensions contributives en un 38% menys que la dels homes, i les famílies monoparentals encapçalades per dones pateixen un risc de pobresa elevadíssim, del 40%².

Així, segons dades de l'Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona 2017 de l'Ajuntament de Barcelona, la taxa de risc de pobresa de les dones és del 20,9% front a la dels homes que és del 18,2%³. Pe la seva banda, observant la taxa AROPE⁴ a Barcelona sobre persones en situació de risc de pobresa, veiem que aquesta és del 28,4% per a les dones i del 27% per als homes.

4.2. Anàlisi de la incorporació de la perspectiva de gènere en el projecte.

Fent una anàlisi des de la perspectiva de gènere del *Decret pel qual es regulen les obligacions derivades del principi d'universalitat en l'accés als serveis funeraris*, s'observa que aquest només fa referència a les persones físiques en quant a la possibilitat d'obtenir la gratuïtat o la bonificació de determinats serveis funeraris recollits al seu article 7. Els criteris per a fer efectiva aquesta possibilitat es fixen a l'article 8 i fan referència al nivell de renda, fixant als Annexos I i II els llindars econòmics concrets.

Així doncs, tot i que no aparegui expressament la incorporació de la perspectiva de gènere en el text normatiu en qüestió (no es preveu explícitament la seva incorporació, ni al preàmbul, ni a l'articulat), vist el diagnòstic de l'àmbit d'actuació (4.1.), es valora que pot tenir un impacte de gènere positiu.

4.3. Previsió de resultats.

L'avaluació d'impacte de gènere pretén fer visible que les normes i polítiques públiques no són neutres al gènere i que poden tenir un impacte diferent en dones i homes, tot i que aquesta conseqüència no estigués prevista ni es desitgés. Sovint es considera que les normes són neutres respecte al gènere perquè s'han dissenyat pensant en el benefici de la població en el seu conjunt i, per tant, de forma igual per a totes les persones, sense fer distincions entre dones i homes. No obstant això, tractar igual a qui parteix d'una situació de desigualtat equival, a la pràctica, a la perpetuació de tals desigualtats, que és el que ocorre si no es tenen en compte les desigualtats de gènere existents en la posició econòmica, política i social de

² CIRDS (Ajuntament de Barcelona) (2014). *Informe de condicions de vida de les dones de Barcelona 2013. Auditoria de les desigualtats de gènere a la ciutat*.

³ <http://www.bcn.cat/estadistica/catala/dades/tvida/esd/esd17/persones/taxes/trp.htm>

⁴ La taxa AROPE és un indicador europeu que recull la proporció de població que es troba en situació de risc de pobresa, en situació de privació material severa, o que viu en llars amb escassa vida laboral.

dones i homes. Per això, precisament, les polítiques pensades cap a la població en general no solen ser neutres, sinó cegues pel que fa al gènere.⁵

Tenint en compte el que s'ha assenyalat a l'apartat anterior, l'aplicació de les mesures que preveu el *Decret pel qual es regulen les obligacions derivades del principi d'universalitat en l'accés als serveis funeraris* poden incidir, també, positivament en la igualtat de dones i homes pel que a l'accés als serveis funeraris.

Amb tot, **es realitzen una sèrie de propostes (veure apartat 6), per tal que la norma millori la incorporació de la perspectiva de gènere.**

5. VALORACIÓ GLOBAL DE L'IMPACTE DE GÈNERE

A partir de l'anàlisi de la incidència de la norma en el desenvolupament de la igualtat de dones i homes en el seu àmbit d'aplicació, així com de la seva contribució als objectius de les polítiques d'igualtat, es determina que ***l'impacte de gènere de l'aplicació del Decret pel qual es regulen les obligacions derivades del principi d'universalitat en l'accés als serveis funeraris és positiu.***

Tanmateix, es suggereix modificar alguns elements que es detallen en el següent apartat.

6. PROPOSTES DE MODIFICACIÓ I RECOMANACIONS

Aquest últim apartat és un recull de les modificacions i propostes que es proposa introduir, ja sigui en la formulació de la norma o en la seva aplicació, amb la finalitat de reforçar els impactes positius des de la perspectiva de gènere.

6.1. Propostes de millora en la formulació de la norma.

No es considera necessari plantejar propostes en l'àmbit del llenguatge no sexista.

6.2. Propostes d'elements a introduir per a millorar l'aplicació de la norma.

- **AMPLIAR EL CONCEPTE D'ACCESSIBILITAT UNIVERSAL:** Passant a entendre'l no només en termes físics, que és el més habitual i que fa referència a la inexistència de barreres arquitectòniques; o en termes econòmics com és el que utilitza el Decret. Sinó també atenent a altres obstacles que també incideixen en la possibilitat de les dones d'accedir a un servei que, de fet, la normativa vigent entén que és "essencial d'interès

⁵ Emakunde (2013) *Guía para la elaboración de informes de impacto de género*:

http://www.emakunde.euskadi.eus/contenidos/informacion/pub_guias/es_emakunde/adjuntos/26.guia.para.la.elaboracion.de.informes.de.impacto.de.genero.pdf

general". Així, i per exemple, es considera important que els llocs on es presten els serveis funeraris, com són els tanatoris i altres immobles destinats a albergar sales de vetlla, incorporin espais de cures d'infants que estiguin en sales específiques o en tots dos lavabos d'homes i de dones. El que es vol es promoure la democratització de les cures i garantir un bon repartiment del treball de cures entre dones i homes. Així també es suggereix que es garanteixi que els tanatoris i altres immobles destinats a albergar sales de vetlla estiguin connectats per transport públic, ja que les dones tenen un accés més limitat que els homes al transport privat.

- **CONTEMPLAR UNA NECESSÀRIA AVALUACIÓ DE L'IMPACTE DE GÈNERE DE LES GRATUÏTATS I BONIFICACIONS:** Per a poder tenir un major coneixement de l'impacte real de gènere de les gratuïtats i bonificacions que incorpora el Decret, i atesa la Disposició Addicional Primera que preveu l'actualització dels llindars aplicables cada dos anys, es recomana que els informes perceptius dels Serveis Socials de l'Ajuntament i de la Comissió consultiva de compensació de serveis, incorporin la segregació de dades per sexe i que es treballin des d'una perspectiva de gènere.

Aquest informe d'impacte de gènere ha estat elaborat per l'equip del Departament de Transversalitat de Gènere i el CIRD – Centre per la Igualtat i Recursos per a les Dones.

Sonia Ruiz García

Cap del Departament de Transversalitat de Gènere

Barcelona, 2 de maig de 2018